

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ЛАНДШАФТНА ЕКОЛОГІЯ
ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

Розробник: **Оксана ДИЧЕНКО**, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук

Полтава 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Ландшафтна екологія та природно-заповідний фонд
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	101 Екологія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	дисципліни, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-наукової програми: «Моніторинг довкілля», «Охорона та раціональне використання природних ресурсів», «Основи сільськогосподарської екології».

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій у визначенні різновидів еко- та геосистем, їх ролі у формуванні стану довкілля, особливостей функціонування та еволюції геосистем, стійкості природних систем до антропогенного впливу, а також в усвідомленому оцінюванні ландшафтів за їх структурою і станом та прогнозуванні динаміки екологічного стану геосистем різних рангів.

Основні завдання: наукове впорядкування геосистем (класифікацію, ординацію, районування), критерії оптимальності геосистем; оцінювання вертикальної структури геосистеми: склад, декомпозиція та міжелементні відношення й процеси; напрацювання навичок опису ландшафтних територіальних структур, способів їхньої оцінки; навчитись методам ландшафтної індикації та її практичне застосування; основні закономірності динаміки та еволюції ландшафтних територіальних структур; оволодіння новітніми напрями дослідження прикладної екології (оцінка міських екосистем, промислових екосистем, рекреаційних екосистем та ін.), методологією оцінки антропогенних навантажень на геосистему та її відновлювальної здатності.

<i>Компетентності</i>	<i>Програмні результати навчання</i>
<p><i>Загальні:</i> 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>2. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p><i>Фахові:</i> 1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. 2. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.</p>	<p>ПРН 6. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.</p> <p>ПРН 10. Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС-технологій та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.</p> <p>ПРН 16. Обирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.</p> <p>ПРН 18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.</p>

Програма навчальної дисципліни

<i>Назва тем</i>	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р	
Тема 1. Ландшафтна екологія як наука.	14	2	-	12
Тема 2. Типи класифікацій ландшафтів.	22	4	-	18
Тема 3. Ландшафтні екосистеми. Фактори формування ландшафтів.	14	4	-	10
Тема 4. Вертикальні структури ландшафтів: склад та декомпозиція (топічна ландшафтна екологія).	16	4	-	12
Тема 5. Роль потоку енергії і речовин (трансформація енергії, міграція та обмін речовин, потоки вологи в геосистемі).	18	2	4	12
Тема 6. Ландшафтно-територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія).	31	4	10	17
Тема 7. Стійкість геосистеми до антропогенного тиску. Самоочищення ландшафтів.	20	2	10	8
Усього годин	135	22	24	89
Екзамен	27	-	-	-

Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання				Разом	
	Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань на самостійну роботу			
	Мінім. кількість балів	Максим. кількість балів	Мінім. кількість балів	Максим. кількість балів	Мінім. кількість балів	Максим. кількість балів
ПРН 6	10	15	5	10	15	25
ПРН 10	10	15	5	10	15	25
ПРН 16	10	15	5	10	15	25
ПРН 18	10	15	5	10	15	25
Разом					60	100

11.Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи ЗВО			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
Тема 1. Ландшафтна екологія як наука.	-	10	-	8
Тема 2. Типи класифікацій ландшафтів.	-	10	-	8
Тема 3. Ландшафтні екосистеми. Фактори формування ландшафтів.	-	5	-	4
Тема 4. Вертикальні структури ландшафтів: склад та декомпозиція (топічна ландшафтна екологія).	-	5	-	4
Тема 5. Роль потоку енергії і речовин (трансформація енергії, міграція та обмін речовин, потоки вологи вгеосистемі).	5	5	-	14
Тема 6. Ландшафтно-територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія).	10	10	-	28
Тема 7. Стійкість геосистеми до антропогенного тиску. Самоочищення ландшафтів.	15	5	-	34
Екзамен	-	-	20	20
Разом	30	50	20	100

Критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

5	Відмінне виконання практичної частини роботи та вільне знання теоретичної частини практичної роботи.
4	Достатнє виконання практичної частини роботи з невеликою кількістю неточностей, та знання теоретичної частини практичної роботи.
3	В цілому правильна робота з незначною кількістю помилок та поверхневе знання теоретичної частини практичної роботи
1-2	Виконання практичної частини роботи задовольняє мінімальним критеріям, відсутні відповіді на питання теоретичної частини практичної роботи.

Критерії оцінювання виконання вправ на самостійну роботу

5	Здобувачем надана повна відповідь у письмовій формі (не менше 90% потрібної інформації)
4	Здобувачем надана достатньо повна відповідь у письмовій формі (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями.
3	Здобувачем надана неповна відповідь у письмовій формі (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
1-2	Здобувачем надана коротка відповідь у письмовій формі із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Теоретичне питання № 1	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 2	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 3	0-3	Несвідоме, механічне відтворення теоретичного матеріалу, присутні значні помилки, використання невірної методики розрахунків, наявність арифметичних помилок
	4-7	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна
	8-10	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
<i>Всього (максимальна)</i>	20	

Трудовіткість

Загальна кількість годин 135 год. Кількість кредитів 4,5.

Форма семестрового контролю Екзамен.

Політика академічна доброчесності

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни: Робоча навчальна програма.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. - К.: Либідь, - 1993, с. 214-221.
2. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. К.: Лікей, 1995. 233 с.
3. Гуцуляк В.М. Ландшафтно-геохімічна екологія/ В.М. Гуцуляк. Чернівці: Рута, 2001. 248 с.
4. Давиденко В.А., Білявський Г.О., Арсенюк С.Ю. Ландшафтна екологія: Навчальний посібник. К.: Либра, 2007. 280 с.
5. Реймерс Н.Ф. Природопользование: словарь-справочник. - М.: Мысль, 1990.
6. Топчиев А.Г. Геоэкология: географические основы природопользования. Одесса: Астропринт, 1996, с.71-96.
7. Шищенко П.Г., Гродзинський М.Д. Ландшафтно-екологический анализ в мелиоративном природопользовании. К.: Лыбидь, 1993, С. 87-105.

Допоміжні

1. Ландшафтна екологія: основні терміни та визначення: словник/ В.К. Пузік, І.В. Непран, Л.В. Головань, Р.В. Рожков. Х.: ХНАУ, 2014. 47с.

2. Словник-довідник з екології: навч. посібник/ В.К. Пузік, В.В. Волощенко, І.В. Непран. Х.: ХНАУ, 2010. 133 с.
3. Денисюк Г.В. Природнича географія Поділля. Вінниця, 1998 р.
4. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. М.: Высшая школа. 1991. С. 240-245.
5. Миланова Е.В., Рябчиков А.М. Использование природных ресурсов и охрана природы. М.: Высшая школа, 1990.
6. Сытник К.М. и др. Биосфера. Экология. Охрана природы. Справочное пособие. К.: Наукова думка, 1994.
7. Царик Л.П. Геопростір як провідний ресурс комфортної життєдіяльності людей і стійкого функціонування природних систем/ Україна та глобальні процеси: географічний вимір. Луцьк, 2000, с.173-176.

Інформаційні ресурси

1. Сайт: www.dnsgb.kiev.ua – Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України.
2. Сайт: nlu@csl.freenet.kiev.ua – Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського.
3. Інститут гідробіології НАН України [сайт] Режим доступу: [http:// hydrobio.at.ua](http://hydrobio.at.ua).